

Bruselis, XXX
[...] (2017) XXX draft

ANNEX 14

PRIEDAS

Šalies priedas

LIETUVA

(Tekstas autentiškas tik anglų kalba)

prie

KOMISIJOS PRANEŠIMO

teikiamo pagal Sutarties dėl stabilumo, koordinavimo ir valdysenos ekonominėje ir pinigų sąjungoje 8 straipsnį

LIETUVA

2012 m. rugsėjo 6 d. Lietuva Europos Sąjungos Tarybos generaliniame sekretoriате deponavo Sutarties dėl stabilumo, koordinavimo ir valdysenos ekonominėje ir pinigų sąjungoje (SSKV) ratifikavimo dokumentus.

Nacionalinės nuostatos, į kurias buvo atsižvelgta atliekant vertinimą, yra nustatytos:

- 2014 m. lapkričio 6 d. Fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstituciniame įstatyme Nr. XII-1289 (toliau – konstitucinis įstatymas),
- 2007 m. lapkričio 8 d. Fiskalinės drausmės įstatyme Nr. X-1316 su pakeitimais, padarytais 2014 m. lapkričio 6 d. įstatymu Nr. XII-1290,
- 1995 m. gegužės 30 d. Valstybės kontrolės įstatyme Nr. I-907 su pakeitimais, padarytais 2014 m. lapkričio 6 d. įstatymu Nr. XII-1291.

1. Nuostatų teisinis statusas

Konstitucinis įstatymas teisiniu požiūriu nusileidžia tik pačiai Konstitucijai, taigi, jo statusas aukštesnis negu paprasto biudžeto įstatymo, todėl biudžeto įstatymai turi būti priimami vadovaujantis konstituciniu įstatymu.

Atsižvelgiant į tai, Lietuvos nuostatos atitinka kriterijų, kad nuostatos turi būti „privalomos ir nuolatinio pobūdžio nuostatos, pirmenybę teikiant konstitucinėms, arba kitais būdais užtikrinant, kad tų taisyklių būtų visapusiškai laikomasi atliekant nacionalines biudžetines procedūras“.

2. Subalansuoto biudžeto taisyklė

Formuluotė. Subalansuoto biudžeto taisyklė yra nustatyta konstitucinio įstatymo 3 straipsnio 1 dalyje.

Konstitucinio įstatymo 3 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad „Fiskalinėje sutartyje nustatytus įsipareigojimus siekiama vykdyti valdant struktūrinį valdžios sektoriaus balanso rodiklį“, o tai atitinka SSKV nuostatas, kad reikalavimai turi būti apibrėžti pagal struktūrinius parametrus ir apimti visus viešuosius subsektorius. Vidutinio laikotarpio tikslas yra apibrėžtas Konstitucinio įstatymo 2 straipsnio 4 dalyje kaip struktūrinis balansas, kuris turi būti pasiektas per ketverių vieni po kitų einančių metų laikotarpį, ir yra nustatytas laikantis Stabilumo ir augimo pakto (SAP) ir SSKV 5 straipsnyje išdėstytų reikalavimų. Valdžios institucijos nurodo Komisijai, kad 2 straipsnio 4 dalis buvo parengta taip, kad būtų užtikrinta, jog nacionaliniu lygmeniu nustatytas struktūrinis tikslas būtų bent lygus vidutinio laikotarpio tikslui, neatmetant galimybės nustatyti aukštesnį tikslą negu vidutinio laikotarpio tikslas. 5 straipsnyje numatytos ir žemutinės vidutinio laikotarpio tikslo ribos, kurios atitinka SSKV nustatytas žemutines ribas. Pagal 2 straipsnį visos Konstituciniame įstatyme vartojamos sąvokos (pavyzdžiui, struktūrinis balansas arba valdžios sektorius) suprantamos taip, kaip atitinkamos SAP vartojamos sąvokos.

Manoma, kad subalansuoto biudžeto taisyklės laikomasi, jeigu įvykdoma bent viena iš šių sąlygų: (3 straipsnio 1 dalies 1 punktas) valdžios sektoriaus struktūrinis balansas yra perteklinis, (3 straipsnio 1 dalies 2 punktas) struktūrinio valdžios sektoriaus balanso absoliučioji vertė yra mažesnė negu vidutinio laikotarpio tikslo absoliučioji vertė ir

kiekvienais metais mažėja, (3 straipsnio 1 dalies 3 punktas) struktūrinio valdžios sektoriaus balanso absoliučioji vertė yra didesnė negu vidutinio laikotarpio tikslas, jei produkcijos atotrūkio nuo potencialo rodiklis yra neigiamas, arba (3 straipsnio 1 dalies 4 punktas) fiskalinės pastangos siekiant vidutinio laikotarpio tikslo yra ne mažesnės negu tikslinės fiskalinės pastangos.

Kai vidutinio laikotarpio tikslas yra neigiamas, visos tos nuostatos atitinka SSKV.

Tačiau, kai vidutinio laikotarpio tikslas tampa teigiamas, dėl 3 straipsnio 1 dalies 1, 2 ir 3 punktuose nustatytų sąlygų gali atsirasti neatitikimų su SSKV, nes jomis neužtikrinama, kad susitariančioji šalis turi daryti pažangą siekdama vidutinio laikotarpio tikslo. Kita vertus, 3 straipsnio 1 dalies 4 punkte nustatyta sąlyga visada atitinka SSKV. Šią išvadą patvirtina ir bendras 3 straipsnio 1 dalies 4 punkto bei 6 straipsnio 1 dalies, kurioje numatyta, kad tikslinės fiskalinės pastangos turi būti nustatomos taip, kad atitiktų Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1466/97 ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1467/97, aiškinimas. Finansų ministerija oficialiai patvirtino, kad visos konstitucinio įstatymo nuostatos, įskaitant nustatytąsias 3 straipsnio 1 dalyje, yra ir bus aiškinamos vadovaujantis SAP ir SSKV. Šiuo atžvilgiu Finansų ministerija įsipareigojo užtikrinti, kad konstitucinio įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 4 punktas visada būtų privalomas, kai tik jis taikytinas, nepriklausomai nuo kitų 3 straipsnio 1 dalies 1–3 punktuose nustatytų sąlygų¹.

Konvergencija siekiant vidutinio laikotarpio tikslo. Kadangi po konstitucinio įstatymo įsigaliojimo Lietuva vidutinio laikotarpio tikslą jau pasiekė, aktualios yra nuostatos dėl nukrypimo nuo vidutinio laikotarpio tikslo, t. y. dėl koregavimo mechanizmo.

Atsakomybę ribojančios išlygos. Laikantis SSKV nuostatų, 2 straipsnio 2 dalyje išskirtinės aplinkybės apibrėžiamos darant nuorodą į Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1466/97. Be to, išskirtines aplinkybes nustato arba atšaukia kontrolės institucija (konstitucinio įstatymo 7 straipsnis) ir tai yra apsaugos nuo piktnaudžiavimo priemonė. Konstitucinio įstatymo 2 straipsnio 4 dalyje ir 3 straipsnio 1 dalyje nustatytos tos išskirtinės aplinkybės, dėl kurių galima nukrypti nuo vidutinio laikotarpio tikslo arba koregavimo plano siekiant jo. 6 straipsnio 7 dalyje nurodoma, kad metams, kuriais susidaro išskirtinės aplinkybės, struktūrinio postūmio užduotys nenustatomos. Valdžios institucijos patikslino, kad 6 straipsnio 7 dalį reikėtų aiškinti kartu su 6 straipsnio 1 dalimi. 6 straipsnio 7 dalies nuostata būtų taikoma tik tuo atveju, jei tai neprieštarautų SAP reikalavimams (pavyzdžiui, jei nustatytas struktūrinis tikslas yra aukštesnis negu vidutinio laikotarpio tikslas).

Apskritai, atsižvelgiant į Lietuvos valdžios institucijų prisiimtą oficialų įsipareigojimą, subalansuoto biudžeto taisyklė atitinka SSKV reikalavimus. Dėl šio įsipareigojimo konstitucinio įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 4 punktas visada būtų privalomas, kai tik jis taikytinas, nepriklausomai nuo kitų 3 straipsnio 1 dalies 1–3 punktuose nustatytų sąlygų. Vadovaujantis tokiu aiškinimu, subalansuoto biudžeto taisyklė visada užtikrina suderinamumą su vidutinio laikotarpio tikslu. Be to, nors konstituciniame įstatyme numatyta galimybė tam tikrais metais susiklosčius išskirtinėms aplinkybėms nukrypti nuo tikslo, valdžios institucijos patvirtino, kad ši nuostata visada bus aiškinama atsižvelgiant į SAP reikalavimus.

3. Koregavimo mechanizmas

Su koregavimo mechanizmu susijusias nuostatas daugiausia galima rasti konstitucinio įstatymo 3, 6 ir 8 straipsniuose ir Įstatymo Nr. XII-1291 4 straipsnio 1 dalyje. Teisės aktuose nėra atskiro skirsnio, skirto koregavimo mechanizmui, o tai nepadedą užtikrinti aiškumo. Vis

¹ 2016 m. liepos 19 d. Lietuvos institucijų raštas.

dėlto konstitucinio įstatymo 8 straipsnyje ir 3 straipsnio 2 dalyje yra numatyta procedūra, kuri faktiškai panaši į pradėjimo taikyti koregavimo mechanizmą procedūrą. Su koregavimo esme susiję reikalavimai numatyti 6 straipsnyje, kuriame bendrais bruožais nustatytas reikalaujamas struktūrinio balanso siekimo planas.

Pradėjimas taikyti. Konstitucinio įstatymo 3 straipsnio 2 dalyje nustatoma prievolė Vyriausybei iki gegužės 1 d. pateikti ataskaitą apie praėjusių metų biudžeto vykdymą, visų pirma kiek tai susiję su struktūrinio balanso tikslu ir struktūrinio postūmio užduotimi. Jei struktūrinio postūmio užduotis nebuvo įvykdyta, Vyriausybė turi Seimui ir Valstybės kontrolės Biudžeto politikos stebėsenos departamentui raštu paaiškinti neįvykdymo priežastis (konstitucinio įstatymo 8 straipsnio 1 dalis). Be to, Biudžeto politikos stebėsenos departamentas turi pateikti Seimui neįvykdymo priežasčių įvertinimą. Pagal Įstatymo Nr. XII-1291 4 straipsnio 1 dalį tas įvertinimas turi būti pateiktas per 30 darbo dienų nuo tada, kai Vyriausybė pateikė ataskaitą. Tada Vyriausybė per mėnesį pateikia Seimui galutinį struktūrinių užduočių neįvykdymo priežasčių įvertinimą.

Lietuvos teisės aktuose didelis nuokrypis neminimas. Tačiau, kaip patvirtino Lietuvos valdžios institucijos, pažodžiui aiškinant konstitucinio įstatymo 3 ir 8 straipsnius, dėl bet kokio nukrypimo nuo struktūrinio postūmio užduoties būtų apribota galimybė Vyriausybei ir Biudžeto politikos stebėsenos departamentui pateikti ataskaitą vadovaujantis tomis nuostatomis. Tokiomis aplinkybėmis Biudžeto politikos stebėsenos departamentas atliks svarbų vaidmenį stebėdamas, ar nereikia pradėti taikyti koregavimo mechanizmo, ir tikrindamas struktūrinio balanso vertinimo metodiką.

Galiausiai, kadangi nustatytos metinio biudžeto struktūrinės užduotys turi atitikti Tarybos reglamente (EB) Nr. 1466/97 ir Tarybos reglamente (EB) Nr. 1467/97 nustatytas sąlygas (6 straipsnio 1 dalis), jei Sąjungos institucijos nustatytų, kad yra didelis nuokrypis, koregavimo mechanizmas būtų pradėtas taikyti automatiškai.

Koregavimo esmė. Jei buvo pradėtas taikyti koregavimo mechanizmas (konstitucinio įstatymo 8 straipsnio 1 dalies tikslais), Vyriausybė turi pateikti Seimui priemonių, kuriomis būtų užtikrinta, kad vėl bus siekiama struktūrinio balanso, sąrašą. Priemonės įvertins Biudžeto politikos stebėsenos departamentas.

Vadovaujantis suderinamumo su Sąjungos biudžeto priežiūros sistema principu, korekcinės priemonės turi būti pakankamos, kad būtų užtikrina atitiktis Tarybos reglamente (EB) Nr. 1466/97 ir Tarybos reglamente (EB) Nr. 1467/97 nustatytiems sąlygoms (6 straipsnio 1 dalis).

Be to, jei nukrypimas nuo vidutinio laikotarpio tikslo yra mažesnis negu 2 procentai BVP, koregavimo priemonėmis reikia užtikrinti, kad vidutinio laikotarpio tikslas būtų pasiektas ne vėliau kaip per dvejų metų laikotarpį (6 straipsnio 3 dalis), o tai atitinka SSKV reikalavimą atlikti koregavimą per nustatytą laikotarpį ir bendruosius principus (4 principą).

Jei nukrypimas nuo vidutinio laikotarpio tikslo yra didesnis negu 2 procentai BVP, pažodžiui aiškinant konstitucinio įstatymo 6 straipsnio 2 dalį, vidutinio laikotarpio tikslas turi būti pasiektas ne vėliau kaip per ketverių metų laikotarpį. Nors tas laikotarpis apibrėžtas, tai taip pat sudarytų sąlygas koregavimui trukti daugelį metų ir gali trukti patikimumo. Vis dėlto, Lietuvos valdžios institucijos oficialiai paaiškino, kad jei nukrypimas nuo vidutinio laikotarpio tikslo viršytų 2 procentus BVP, 6 straipsnio 2 dalį reikėtų aiškinti kaip reikalaujančią vidutinio laikotarpio tikslą pasiekti ne vėliau kaip per dvejus metus nuo tada,

kai buvo nukrypta². Tai atitinka SSKV reikalavimą atlikti koregavimą per nustatytą laikotarpį ir bendruosius principus (4 principą).

Bendra išvada. Atsižvelgiant į Lietuvos valdžios institucijų pateiktus paaiškinimus, koregavimo mechanizmas atitinka SSKV reikalavimus ir bendruosius principus. Remiantis tais paaiškinimais, koregavimo procedūra būtų pradėta taikyti automatiškai, jei būtų nukrypta nuo vidutinio laikotarpio tikslo arba koregavimo plano jo siekiant, o koregavimo esmė turėtų atitikti tiek Sąjungos lygmens rekomendacijas, tiek dvejų metų laikotarpį, per kurį padėtis turi būti ištaisyta.

4. Kontrolės institucija

Lietuvoje kontrolės institucija yra Valstybės kontrolė, kuri atitinkamas funkcijas atlieka per savo Biudžeto politikos stebėsenos departamentą.

Struktūra ir įstatymais nustatyta tvarka. Valstybės kontrolė įsteigta pagal Konstituciją ir reglamentuojama Įstatymu Nr. I-907. Įstatymu Nr. XII-1291 padarytais Įstatymo Nr. I-907 pakeitimais Valstybės kontrolei pavedama vykdyti papildomą konstituciniame įstatyme numatytą biudžeto politikos kontrolės institucijos funkciją. Valstybės kontrolėje Biudžeto politikos stebėsenos departamentas buvo įsteigtas tam, kad veiksmingai vykdytų atitinkamas užduotis³. Nuo 2016 m. liepos 14 d. Biudžeto politikos stebėsenos departamentas tiesiogiai pavaldus Valstybės kontrolės valstybės kontrolieriui⁴.

Įgaliojimai. Kontrolės institucijos plačiai apibrėžti įgaliojimai apima fiskaliniame susitarime numatytas užduotis ir bendruosius principus. Pagal Įstatymo Nr. I-907 2 ir 4 straipsnius Valstybės kontrolė atlieka biudžeto politikos kontrolės institucijos funkciją, kuri yra apibrėžta kaip konstituciniame įstatyme nustatytų taisyklių laikymosi ir užduočių vykdymo stebėseną ir 9 straipsnio 6 dalyje nurodytų išvadų rengimas. Įgyvendinant konstitucinį įstatymą (7 ir 8 straipsnius) ir Įstatymą Nr. I-907 (9 straipsnio 6 dalį), Valstybės kontrolė Seimui turi pateikti: i) išvadą dėl Vyriausybės pateiktų struktūrinio postūmio užduoties neįvykdymo priežasčių pagrįstumo ir Vyriausybės pasiūlytų priemonių struktūrinio postūmio užduočiai įvykdyti tinkamumo; ii) išvadą dėl struktūrinio postūmio užduoties, nustatytos konkrečių metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projekte, ir papildomų priemonių poreikio šiai užduočiai įvykdyti; iii) išvadą dėl Finansų ministerijos parengto ekonominės raidos scenarijaus tvirtinimo; iv) išvadą dėl susidariusios arba numatomos padėties atitikties išskirtinių aplinkybių apibrėžčiai pagal Tarybos reglamento (EB) Nr. 1466/97 nuostatas; v) išvadą dėl Vyriausybės Seimui pasiūlytų struktūrinio postūmio užduočių nustatymo gairių ir priemonių šioms užduotims įvykdyti atitikties konstituciniame įstatyme nustatytiems reikalavimams dėl vidutinio laikotarpio tikslo pasiekimo termino. Vykdydamas savo platesnius įgaliojimus, Biudžeto politikos stebėsenos departamentas rengia ir kitas analizes, visų pirma fiskalinio tvarumo ataskaitą.

Principas „vykdyk arba pasiaiškink“. „Vykdyk arba pasiaiškink“ principas yra nustatytas konstituciniame įstatyme (8 straipsnis), pagal kurį Vyriausybė atsižvelgia į kontrolės institucijos parengtą struktūrinio postūmio užduoties neįvykdymo priežasčių pagrįstumo ir priemonių struktūrinio postūmio užduočiai įvykdyti tinkamumo vertinimą, prieš pateikdama

² 2016 m. liepos 19 d. Lietuvos institucijų raštas. Pagal tokį aiškinimą pirmieji ketverių metų laikotarpio metai yra metai prieš tai, kai buvo nukrypta. Tai reiškia, kad ketvirtieji metai – antrieji metai po to, kai buvo nukrypta.

³ 2014 m. gruodžio 19 d. valstybės kontrolieriaus įsakyme Nr. V-244 dėl Biudžeto politikos stebėsenos departamento nuostatų su pakeitimais, padarytais 2016 m. liepos 14 d. įsakymu Nr. V-129, nustatytos Biudžeto politikos stebėsenos departamento užduotys, funkcijos, teisės ir veiklos organizavimas.

⁴ 2016 m. liepos 19 d. Lietuvos institucijų raštas.

Seimui galutinį pranešimą apie šiuos du aspektus. Lietuvos valdžios institucijos patvirtino, kad pagal tą nuostatą Vyriausybė savo galutiniame pranešime Seimui paaiškina, kaip ji atsižvelgė į kontrolės institucijos parengtą vertinimą, arba pateikia priežastis, kodėl juo nesivadovavo⁵. Konstituciniame įstatyme (7 straipsnyje) taip pat numatyta, kad Vyriausybė kontrolės institucijai turi pateikti pranešimą apie išskirtines aplinkybes, kad ši ją patvirtintų. Išskirtinės aplinkybės laikomos nustatytomis ar atšauktomis, kai kontrolės institucija paskelbia savo išvadas dėl susidariusios arba numatomos padėties atitikties išskirtinių aplinkybių apibrėžčiai, pateiktai Tarybos reglamente (EB) Nr. 1466/97, ir dėl ekonominės raidos scenarijaus tvirtinimo.

Apsaugos nuo kišimosi nuostata ir galimybė komunikuoti. Konstituciniame įstatyme (9 straipsnyje) numatyta, kad nei kontrolės institucija, nei kuris nors jos darbuotojas neturėtų priimti nurodymų iš jokios kitos institucijos ar asmens; valstybės institucijos ir kiti asmenys privalo gerbti institucijos nepriklausomą. Kalbant apie galimybę komunikuoti, Biudžeto politikos stebėsenos departamento pagal Įstatymo Nr. I-907 9 straipsnio 6 dalį parengtos išvados turi būti skelbiamos Valstybės kontrolės interneto svetainėje⁶.

Skyrimo tvarka. Įstatymo Nr. I-907 27 straipsnyje nustatyta valstybės kontrolieriaus skyrimo tvarka ir kai kurie kiti bendrieji reikalavimai. Pagal Konstitucijos 133 straipsnį valstybės kontrolierių penkeriems metams Respublikos Prezidento teikimu skiria Seimas. Tas pats asmuo valstybės kontrolieriumi gali būti skiriamas ne daugiau kaip du kartus iš eilės. Valstybės kontrolieriumi gali būti skiriamas nepriekaištingos reputacijos, ne vyresnis kaip šešiasdešimt penkerių metų Lietuvos Respublikos pilietis, turintis aukštąjį universitetinį išsimokslinimą. Kompetencijos ir patirties nereikalaujama. Tačiau, Lietuvos valdžios institucijų teigimu⁷, kandidato kompetencija ir tinkamumas eiti valstybės kontrolieriaus pareigas (įskaitant, netiesiogiai, vadovauti kontrolės institucijai) vertinami per specialią skyrimo procedūrą Seime. Biudžeto politikos stebėsenos departamento darbuotojams keliami kompetencijos ir patirties reikalavimai yra nustatyti pareigybių aprašymuose, kuriuos patvirtino valstybės kontrolierius. 2014 m. gruodžio 19 d. valstybės kontrolieriaus įsakymo Nr. V-244 9 straipsnyje numatyta, kad Biudžeto politikos stebėsenos departamentui vadovauja departamento direktorius. Direktorius ir kiti darbuotojai įdarbinami vadovaujantis Valstybės tarnybos įstatyme ir Darbo kodekse nustatytomis bendrosiomis procedūromis.

Išteklių ir prieiga prie informacijos. Valstybės kontrolės biudžete yra atskira biudžeto eilutė, skirta kontrolės institucijos funkcijos vykdymui, kuri naudojama tik šiuo tikslu. Biudžeto politikos stebėsenos departamentą sudaro septyni nariai, įskaitant direktorių. Nuo 2016 m. balandžio mėn. du ekspertai iš užsienio padeda Biudžeto politikos stebėsenos departamentui vykdyti veiklą, visų pirma teikdami metodines rekomendacijas.

Kalbant apie prieigą prie informacijos, konstituciniame įstatyme (9 straipsnyje) kontrolės institucijai suteikiama teisė gauti iš valstybės ir savivaldybių institucijų visą svarbią informaciją, reikalingą jos funkcijoms atlikti.

Apskritai, atsižvelgiant į nacionalinių valdžios institucijų pateiktus paaiškinimus apie kompetencijos reikalavimus kontrolės institucijos vadovui, Lietuvos kontrolės institucijos struktūra atitinka SSKV reikalavimus ir bendruosius principus. Valstybės kontrolė įtvirtinta teisės aktais, o jos įgaliojimai buvo išplėsti, kad būtų sudarytas reikiamas pagrindas per Biudžeto politikos stebėsenos departamentą atlikti užduotis, numatytas fiskaliniame

⁵ 2015 m. rugsėjo 15 d. Lietuvos institucijų raštas.

⁶ <https://www.vkontrolė.lt/bp>

⁷ 2015 m. rugsėjo 15 d. Lietuvos institucijų raštas.

susitarime, ir laikytis bendrųjų principų. Teisinėje sistemoje numatytos tinkamos apsaugos priemonės funkciniam savarankiškumui užtikrinti. Nors nėra teisės nuostatų, kuriomis būtų nustatyti kompetencijos reikalavimai valstybės kontrolieriui, kaip kontrolės institucijos vadovui, jo (jos) kompetencija ir tinkamumas yra vertinami per specialią skyrimo procedūrą Seime. Teisės aktuose numatytas „vykdyk arba pasiaiškink“ principas. Yra taikomos tinkamos nuostatos ir instituciniai susitarimai dėl Valstybės kontrolės ir Biudžeto politikos stebėsenos departamento aprūpinimo ištekliais ir prieigos prie informacijos.

5. Išvada

Atsižvelgiant į nacionalinių valdžios institucijų prisiimtą oficialų įsipareigojimą dėl subalansuoto biudžeto taisyklės esmės, jų pateiktus paaiškinimus apie pradėjimą taikyti koregavimo mechanizmą bei jo esmę ir paaiškinimus apie kompetencijos reikalavimus kontrolės institucijos vadovui, Lietuvos priimtos nacionalinės nuostatos atitinka SSKV 3 straipsnio 2 dalyje nustatytus reikalavimus ir bendruosius principus.